

Revisionspliktens inverkan för småföretag ur intressenternas synpunkt

*How the duty of audit effect small
businesses from the shareholders
point of view*

C-uppsats i Redovisning, hösten 2003
Högskolan Trollhättan/Uddevalla
Institutionen för arbete, ekonomi och hälsa
Namn: Marie Johansson
Namn: Sara Eriksson
Handledare: Ann-Christine Mjölnevik

Förord

Vi hoppas att vi med denna uppsats har något att tillföra till den aktuella diskussionen som pågår idag, att vi har lyckats med att göra ämnet intressant och fångat läsarnas intresse. Ämnet kan bli ännu mer aktuellt i takt med att Sverige mer och mer anpassas till EU, eftersom de flesta länder inte har krav på revisionsplikt.

Själva har vi tyckt att det varit intressant och lärorikt att genomföra uppsatsen, då mycket kunskap har kunnats användas utifrån den utbildningen vi går.

När en c-uppsats skrivs så krävs det en hel del arbete, bl.a. att hitta pålitliga och aktuella källor. Författarna vill därför rikta ett speciellt tack till respondenterna som ställt upp med intervjuer, utan er information kunde vi inte ha genomfört arbetet. Vi vill tacka vår handledare Ann-Christine Mjölnevik som hjälpt oss genom arbetet med vägledning och insikter samt vill vi även tacka personalen på högskolebiblioteket i Uddevalla.

Uddevalla, 12 december, 2003

Marie Johansson

Sara Eriksson

Sammanfattningen

Rapporten har behandlat revisionspliktens existens utifrån intressenternas synpunkt. Med den utgångspunkten har många argument för och emot revisionen framkommit, bland annat har det framkommit att om revisionsplikten skulle slopas så innebär det att kvalitén på redovisningen skulle minska och utifrån creditsituationen skulle det förmodligen bli svårare med lån och investeringar. Kreditgivarna är i behov av någon slags säkerhet för bedömning av företaget och då är revisionen en mycket viktig del för kreditgivarnas situation. Ytterligare konsekvenser av att slopa revisionsplikten är att det uppstår en stor kostnad vid revision och genom att förändra revisionsplikten kan kostnaderna för revisionen reduceras. Ett bra alternativ till att förändra revisionsplikten skulle kunna vara att satsa mer på behovsanpassad revision, alltså bara koncentrera sig på dem som verkligen vill ha revision och är villiga att betala för den, detta skulle leda till att verkligen kvalitetsäkra informationen i revisionsprocessen. Vid en förändring gäller det att även lagar och rekommendationer förändras för småföretagen och att reglerna utformas tydlig och klart om hur revisionen skall upprättas för att det skall vara till nytta och intresse för företagen och intressenternas skull. Följden av att ha kvar revisionsplikten är att intressenterna vet att årsredovisningen är granskad och kontrollerad av en utomstående part och detta inger större förtroende och tillit till företagen och större möjlighet för dem att bedriva verksamheten på ett riktigt och trovärdigt sätt. Ytterligare fördelar är att riskerna för ekonomisk brottslighet minimeras genom att alla företag är tvungna att ha revision och upprätta bokslut. Följden av detta blir att revisorn lättare kan upptäcka väsentliga fel och brister i redovisningen, i samband med det påpeka det för VD: n och styrelsen. Det är lätt att försköna en årsredovisning men förmodligen upptäcker en revisor detta i rätt tid.

Revisionsplikten bör ersättas med något liknande alternativ och eventuellt skulle redovisningskonsulter kunna ersätta revisorerna, men bara om kraven innefattar samma regler idag som gäller för revisorn vad det gäller godkänd och auktoriserad revisor.

Revisionen tillför trygghet och inger förtroende för företaget och att revisionen finns till för intressenterna som skall kunna lita på att redovisningen i företaget är riktig.

Abstract

This report deals with the question of abandonment or continuance of the duty of audit from the shareholders point of view. Using this starting point there has been many arguments both for against the audit, for example that if the duty of audit would be abandoned then the quality of the accounting would decrease and from the finance point of view it would probably be harder to arrange mortgage and investments. The credit holders request security for their judgement of the company and that makes the audit an important part in the situation of the credit holders.

Other consequences of abandoned duty of audit are that the large cost of the audit could be decreased for the companies. One good alternative to changed duty of audit could be a emphasised need-oriented audit that focuses on the companies that want to have the audit process and are willing to pay for it. That approach would lead to reliable and quality based information in the audit process.

If a change in the current behaviour of duty of audit would be implemented, changes in legislation and recommendations for small businesses would be needed. The rules must clearly define how audit shall be established to be usable and interesting for the sake of the company as well as the interested parties.

The result of a continuation of the duty of audit is that the interested parties will know that the annual report is reviewed, giving larger trust to the company and increased possibility for them to run their business in a fair and trustworthy way. Other benefits are that the risks of economic criminality are minimized when all small businesses are forced to audit and establish annual closure. The accountant will be more likely to identify essential lacks and errors in the accounts, and also report that to the management and board. To beautify an annual report is easy but an accountant will discover that before it causes damage.

The duty of audit should be replaced by some similar alternative and the accountants can possible be replaced by accounting consultants, but only if the requirements comprise the same rules as today concerning the levels “approved” and “authorised” accountant.

The audit provides security and trust for the company, and the audit is to show the interested parties that the accounting in the company is proper.

Innehållsförteckning

FÖRORD	2
SAMMANFATTNINGEN	3
ABSTRACT	4
1. INLEDNING	7
1.1 PROBLEMDISKUSSION	7
1.2 FORSKNINGSFRÅGA.....	8
1.3 SYFTET	8
1.4 AVGRÄNSNING	9
2. METOD	10
2.1 VÅRT TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	10
2.1.1 <i>Intervjuundersökning</i>	10
2.1.2 <i>Urval av företag och respondenter</i>	10
2.2 UNDERSÖKNINGENS TROVÄRDIGHET OCH VALIDITET	11
2.3 DATAINSAMLING.....	11
2.3.1 <i>Primärdata</i>	11
2.3.2 <i>Sekundärdata</i>	12
3. LITTERATURGENOMGÅNG	13
3.1 REVISIONENS HISTORIA.....	13
3.2 SVERIGE OCH EU-MEDLEMSKAPET.....	14
3.2.2 <i>Utdrag ur fjärde och sjunde bolagsdirektiven</i>	15
3.3 LAGSTADGAD REVISION.....	16
3.3.1 <i>Bokföringslagen (BFL)</i>	17
3.3.2 <i>Årsredovisningslagen (ÅRL)</i>	17
3.3.3 <i>Redovisningsrådet</i>	17
3.3.4 <i>Bokföringsnämnden (BFN)</i>	17
3.4 REKOMMENDATIONER	18
3.4.1 <i>FAR:s rekommendationer</i>	19
3.4.2.1 <i>Föreningen auktoriserade revisorer (FAR)</i>	19
3.5 REVISIONSPLIKTENS FORTSÄTTA EXISTENS	19
3.5.1 <i>Argument mot revisionsplikten</i>	20
3.5.2 <i>Argument för revisionsplikten</i>	20
3.6 SAMMANFATTNING.....	21
4. REVISION I SMÅ FÖRETAG	22
4.1 REVISIONENS BETYDELSE	22
4.1.1 <i>Vad innebär revisionen</i>	22
4.2 REVISIONSPROCESSEN	23
4.2.1 <i>Ansvarsområden</i>	23
4.2.2 <i>Väsentlighet och risk</i>	24
4.2.3 <i>Granskning</i>	24
4.2.3.1 <i>Internkontrollgranskning</i>	24
4.2.3.2 <i>Substansgranskning</i>	25
4.2.4 <i>Rapportering</i>	25
4.3 REVISORNS OBEROENDE.....	26
4.3.1 <i>Revisorernas jävsregel</i>	26
4.4 INTRESSENTMODELLEN	27
4.4.1 <i>Revisionens intressenter</i>	27
4.4.1.1 <i>Figur 1; Intressentmodellen</i>	28
4.5 AKTUELL DEBATT ANGÅENDE REVISIONSPLIKTEN	29
4.6 SAMMANFATTNING.....	30
5. EMPIRI	31
5.1 REVISION	31

5.2 ROLLEN SOM REVISOR	33
5.3 VAD TILLFÖR REVISIONEN I SMÅ AKTIEBOLAG? VILKEN NYTTA?	34
5.4 REVISION SKAPAR FÖRTROENDE FÖR FÖRETAGET.	35
5.5 ARGUMENT FÖR REVISIONSPLIKT	35
5.6 ARGUMENT EMOT REVISIONSPLIKT	36
5.7 EU:S PÅVERKAN	37
5.7.1 <i>Anser ni att en förändring är på gång angående revisionsplikten i Sverige?</i>	37
5.8 REVISIONSPLIKTENS EXISTENS	38
5.8.1 <i>Tänkbara konsekvenser vid en slopad revisionsplikt</i>	38
5.8.2 <i>Tänkbara alternativ till revisionen</i>	39
5.9 SAMMANFATTNING	40
6. ANALYS	41
6.1 INSTÄLLNING TILL REVISIONSPLIKTEN	41
6.2 REVISIONSPLIKTENS VARA ELLER INTE VARA	41
6.2.1 <i>Argument för revisionsplikten</i>	42
6.2.2 <i>Argument emot revisionsplikten</i>	43
6.3 MÖJLIGA ALTERNATIV TILL REVISIONSPLIKTEN	43
6.4 REFLEKTIONER OCH KRITIK PÅ DEN EGNA STUDIEN	44
6.5 ANDRA TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	45
6.5.1 <i>Förslag till fortsatta studier</i>	45
6.6 SLUTSATS	45
KÄLLFÖRTECKNING	47
BILAGA - INTERVJUGUIDE	49

1. Inledning

Rapporten behandlar revisionspliktens betydelse i små företag. Med utgångspunkt från detta kommer för och nackdelar med revisionsplikten att utredas och vad revisionen egentligen har för betydelse för småföretagen utifrån intressenternas synvinkel. Inledningen resulterar i problemdiskussion och vidare till forskningsfråga och syftet med rapporten och till sist rapportens avgränsning.

1.1 Problemdiskussion

Under 1990 – talet pågick en debatt om revisionsplikten i små aktiebolag, de s.k. 10/24-bolagen, om den skulle vara kvar eller slopas i Sverige. Med 10/24 bolag menar vi att företaget har max 10 anställda och har en omsättning på 24 miljoner eller mindre. I dagsläget är diskussionen återigen aktuell. Inom EU är det bara ett fåtal länder förutom Sverige som har kvar revisionsplikten för alla aktiebolag, definitionen för små företag skiljer sig dock mellan länderna. Enligt EU: s fjärde bolagsdirektiv är det upp till varje land att själv bestämma vad som ska gälla angående revisionsplikten, detta direktiv har vuxit fram i och med harmoniseringen som sker mot europeiska unionens normer angående revisionspliktens betydelse. Här kommer vi kortfattat att redogöra för bakgrunden till denna diskussion och vilket vi anser vara vårt huvudproblem som vi utgår ifrån.

I Sverige har framfört skarp kritik mot revisionspliktens betydelse med stöd från olika argument. Med utgångspunkt i detta har vi valt att titta på vilka argument som finns för och emot att ha kvar revisionsplikten i små aktiebolag utifrån intressenternas synvinkel, vilka argument som väger tyngst, de för eller de emot samt framförallt vad de olika argumenten skulle få för konsekvenser. Det vanligaste argumentet är att revisionen är ett dubbelarbete och medför en onödig kostnad för småbolagen anser, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund, SRF: s ordförande. Skulle revisionsplikten slopas för dessa företagen, skulle det innebära minskade kostnader för företagen och dessutom kunna leda till ökade vinster för företagen och därmed även ökade intäkter för staten.

Det finns även frågetecken kring revisorernas jäv, opartiskhet, självständighet och fristående rådgivning. Björn Markland, generalsekreterare på FAR, menar att en nackdel med revisionsplikten är att revisorerna har möjlighet att både revidera och stå för fristående

rådgivning idag. Detta förklaras genom ett exempel som när en revisor sätts att granska sig själv inte har något att göra med fristående rådgivning. Om revisorn skrev en ren revisionsberättelse förra året och i år upptäcker att det kanske han inte borde ha gjort, så innebär det samma dilemma som om ett dåligt råd hade givits och revisorn skulle granska det. För att hålla måttet så kanske revisorn frestas att skriva en ren revisionsberättelse även i år. Detta är ett problem som påverkar oberoendet, där det är svårt att hitta en anständig balans.

De vanligaste argumenten för att behålla revisionsplikten är att den säkerställer redovisningskompetensen i bolagen och dels att den jämnar ut obalansen mellan starka och svaga intressenter plus att den ger trovärdighet åt de företag som behöver det bäst. Följden av att ha kvar revisionsplikten är även att intressenterna vet att årsredovisningen är granskad och kontrollerad av en utomstående part. Detta inger större förtroende och tillit till företagen. Ytterligare fördelar är att riskerna för ekonomisk brottslighet minimeras genom att alla småföretag är tvungna att ha revision och upprätta bokslut.

Enligt den senare statistiken har nyföretagandet ökat med 3 % från 1998 till 1999, de nya företagen har i allmänhet utbildning och erfarenhet av den bransch de verkar i, men saknar ofta ekonomiska kunskaper. Därför behöver de hjälp med redovisningen av revisorer för att överblicka resurserna, detta spelar en mycket viktig roll både vid nystartande av företag och vid olika förändringar i verksamheten, vilket ger bättre förutsättningar för att projekt kommer att lyckas säger Frédéric Delmar, ekonomie doktor på Esbri, institutet för entreprenörskap- och småföretagsforskning.

1.2 Forskningsfråga

Bör Sverige ha kvar revisionsplikten för små aktiebolag, eller följa större delen av övriga Europa och slopa den för de s.k. 10/24-bolagen?

1.3 Syftet

Syftet med rapporten är att utreda om revisionsplikten bör vara kvar eller slopas för småföretagen utifrån olika intressenters synvinkel.

1.4 Avgränsning

Den empiriska undersökningen har vi begränsats till ett mindre antal intressenter inklusive revisorer till enbart svenska företag. På grund av tidsbrist valde vi att inte titta på själva företagets syn på revisionsplikten utan som sagts tidigare enbart fokusera oss på valda intressenter. Intressenterna har vi valt att bara koncentrera oss på de som vi vanligtvis kommer i kontakt med som bank, försäkringsbolag och myndighet samt revisionsbyråer. De intressenter som vi kommer att inrikta oss mot befinner sig i Västra Götalands län.

2. Metod

Avsnittet 2.1 handlar om hur vår intervjuundersökning har gått till och därefter följer avsnitten 2.1.1-2.1.2 om vilka respondenter vi har valt ut att arbeta med och varför vi valde dem. Andra delkapitlet 2.2 handlar om undersökningens trovärdighet och validitet, därefter följer 2.3 som handlar om hur vår datainsamling har framkommit och där ingår både 2.3.1 primär och 2.3.2 sekundärdata.

2.1 Vårt tillvägagångssätt

Problemet handlar om diskussionen om revisionspliktens borttagande i små företag. Detta väckte vårt intresse, och för att få mera kunskap om ämnet börjar vi att läsa aktuella artiklar och facklitteratur angående revisionsplikten. Därefter har vi diskuterat fram lämpliga frågor som vi ansåg behöva till intervjuerna för att de ska bli kompletta och ge så mycket information som möjligt. Eftersom intervjuerna har varit mycket av underlaget för uppsatsen så har vi lagt mycket tid och energi på att få dem så bra och genomtänkta som möjligt. Med utgångspunkt av intervjuerna har vi sammanställt svaren och formulerat analysen. Med hjälp av all informationen har vi till sist dragit våra slutsatser.

2.1.1 Intervjuundersökning

Uppsatsen bygger mycket utifrån de intervjuerna vi har genomfört med företagens intressenter. Intervjuerna hoppades vi kunna genomföra med hjälp av bandspelare, men vid den aktuella tidpunkten hade vi ingen tillgång till det. Därför genomförde vi intervjuerna muntligt och antecknade samt så genomfördes några intervjuer per telefon. Intervjupersonerna träffade vi på deras kontor och ställde frågorna där. Vi accepterade även svar på frågorna via e-mail, då några ansåg sig ha dåligt med tid och inte hade någon möjlighet att träffa oss personligen.

2.1.2 Urval av företag och respondenter

Urvalet i rapporten inriktar vi oss på intressenterna till småföretagen, där vi har valt ut vissa intressenter som bank, staten och revisorer. Av den orsaken att vi ansåg de var mest aktuella för småföretagen och dess revision. Vi tog även kontakt med försäkringsbolag, men de svarade att de inte ansåg sig kunna bidra med någon väsentlig information i denna fråga. Med anledning av att vi haft knappt med tid, så har vi inte hunnit prata med så många olika

intressenter. På så sätt blir de argument som framkommit från en liten grupp och resultatet behöver därför inte representera den allmänna inställningen.

2.2 Undersökningens trovärdighet och validitet

Materialet från intervjuerna har analyserats utifrån uppsatsens litteraturgenomgång, syfte och frågeställning. Eftersom materialet bygger mest på personers åsikter anser vi att uppsatsen är trovärdig, men det finns alltid en risk för feltolkning. Validitet innebär att man mäter det man avser att mäta. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1999:38) Validiteten beskriver hur vårt tillvägagångssätt och övervägande som gjorts i undersökningen redovisas. Vi försöker så öppet som möjligt redovisa vårt arbetssätt när det gäller insamling av såväl primär som sekundär källor.

2.3 Datainsamling

Uppsatsen baseras på en kombination av både primär och sekundärdata, dock mest primärdata. Med primärdata avses information som insamlats utifrån uppsatsens syfte. Sekundärdata har samlats in av andra författare med andra syften än den aktuella undersökningen. Utifrån dessa data kommer inriktningen på rapporten att vara att försöka plocka fram för och emot argument till revisionspliktens existens eller borttagande utifrån intressenternas synvinkel. Följden blir att analysera fram en slutsats som resulterar till om revisionsplikten bör vara kvar eller slopas.

2.3.1 Primärdata

Rapporten baseras mestadels av primärdata som vi har samlat in genom att utföra flera olika intervjuer med intressenterna angående revisionspliktens existens. Intervjufrågorna formulerades som öppna frågor och vi skickade dem till respondenten innan intervjun genomfördes. Eftersom frågorna skickades ut innan själva intervjutillfället fick respondenten möjlighet att förbereda sig innan. På grund av att vi använde oss av öppna frågor så bidrog det till att vi kunde fånga upp viktiga sidokommentarer och förklaringar som annars är svåra att fånga in.

2.3.2 Sekundärdata

Den sekundärdata som vi har använts oss av kommer från flera olika källor. Vi har dels studerat böcker och artiklar angående revisionsplikten borttagande eller behållning. Flera av artiklar har vi hämtat från databaserna som är tillgängliga via högskolebiblioteket i Trollhättan/Uddevalla och vissa artiklar har vi hämtat direkt från webbplatser. Vi sökte även efter engelska tidskrifter, men hittade inget som vi ansåg vara lämpligt för ämnet, kanske beroende på att ämnet inte är så diskuterat utanför Sverige.

3. Litteraturgenomgång

Detta kapitel disponeras så att i avsnitt 3.1.1 ges en kort historisk genomgång av revisionens historia och när vilka lagar & regler har kommit till. I avsnitt 3.2 behandlas Sverige och dess medlemskap, vad medlemskapet har betytt för Sverige och dess företagsamhet samt vad lagstiftningen har för inverkan på de svenska företagen. I avsnitt 3.2.2 finns utdrag ur EU: s bolagsdirektiv. 3.3 tar upp vilka lagar som gäller i Sverige och avsnitten 3.3.1-3.3.4 beskriver mer utförligt varje lag för sig. 3.4. handlar om rekommendationerna och deras syfte i redovisningen. 3.4.1 och 3.4.2.1 berättar om Far, som var innan RedovisningsRådet den viktigaste organisationen som arbetar fram rekommendationerna. Avslutningsvis så tar 3.5 upp om revisionspliktens fortsatta existens där argumenten för och emot diskuteras i 3.5.1 och 3.5.2.

3.1 Revisionens historia

Revisionen kom till Sverige på 1700 – talet men den har funnits långt tidigare, i Kina hittades spår av revision redan år 2000 f. Kr. Att revisionen kom under 1700 – talet berodde på att det började växa fram handelskompanier, men det var först under slutet av 1800 – talet som revision krävdes för de aktiebolag som då var på framväxt.

(Markland B,1994 – Andersson & Gustafsson, 1996)

1848 fick Sverige sin första aktiebolagslag (ABL), men den hade då vissa reservationer till associationsformen och att företagare inte kunde bedriva verksamhet utan att bli personligt ansvariga för dess skulder. För att överhuvudtaget få starta aktiebolag var de tvungen att godkännas av kungliga Majestäten, detta för att säkerställa att verksamheten låg i landets intresse. (Markland B,1994 se Andersson & Gustafsson, 1996,s 36)

Det kravet vi har idag att aktiebolagsräkenskaper och förvaltning skall granskas av en revisor är relativt nytt. Det infördes inte förrän 1895 då vi fick en ny lag i ABL som krävde denna revision och under detta år motionerades det dessutom i Riksdagen om auktorisation av revisorer. (Parsell, 2003)

1912 gav Stockholms handelskammare auktorisation till sex revisorer och 1914 fick Sverige sin första kvinnliga auktoriserade revisor. 1919 bildades Handelskamrarnas centrala

revisionsnämnd, som gick ut och rekommenderade att börsnoterade bolag skulle välja auktoriserade revisorer. (Parsell, 2003)

Den första branschorganisationen, svenska revisionssamfundet (SRS) bildades redan 1899 och det skulle dröja ända tills 1923 innan nästa organisation bildades, vilket var Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR). (Parsell, 2003)

Det var först genom 1944 års aktiebolagslag, vilken var starkt influerad av 1930 – talets ekonomiska kriser t.ex. Kreugerkraschen, som revisionen fick en djupare innebörd och ställning. I 1944 års aktiebolagslag finns speciella krav om revisorns kompetens och vad denne skulle utföra. Det tillförde även några jävsregler eftersom revisorn ansåg att oberoendet var mycket viktigt.

1973 tog kommerskollegium över auktorisation och tillsyn, tre år senare bildades Bokföringsnämnden (BFN). Det var inte förrän 1988 som det ställdes krav på att alla aktiebolag måste ha en revisor som är godkänd eller auktoriserad. 1989 bildade FAR, näringslivet och staten tillsammans Redovisningsrådet. 1992 bildades Revisorsnämnden, som 1995 tog över tillsyn och auktorisation av revisorer och revisionsbyråer. Där är Revisionsnämnden den utövande myndigheten. (Parsell, 2003)

3.2 Sverige och EU-medlemskapet

Sveriges riksdag fattade beslut om folkomröstning till EU- medlemskapet 1994. För Sveriges del har medlemskapet i EU betytt en lång period av integration och samarbete med länderna i Europa. En bidragande orsak till att medlemskapsförhandlingarna gick förhållandevis smidigt var att en stor del av arbetet redan var avklarat i och med EES-avtalet 1992. Den svenska EU politiken tydliggjordes under ordförandeskapet i EU: s ministerråd våren 2001, då de främsta prioriteringarna var EU: s utvidgning, värna om miljön, anpassa EU: s politik till en långsiktig, ekonomiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Frihandelsavtalet 1972 mellan Sverige och EG samt avtalet om ett europeiskt samarbetsområde (EES-avtalet) 1992 har varit viktiga milstolpar för Sveriges utveckling. (Regeringen, 2003)

För att underlätta för företag att flytta sin verksamhet och för att stimulera framväxten av nya verksamheter har en del av EU-samarbetet inriktats på att skapa vissa gemensamma bolagsrättsliga regler. Grundprincipen är att företag eller personer inom EU har rätt att etablera verksamheten i ett annat medlemsland på samma villkor som landets egna

medborgare. Den gemensamma lagstiftningen antas i form av direktiv som genomförs i medlemsländerna lagstiftning. Inom EU har flera minimidirektiv antagits som regler hur verksamhet i bolagsform får startas och bedrivs men bitvis skiljer sig emellertid fortfarande reglerna mellan medlemsländerna åt. Etableringsrätten är en princip som slås fast i EG-fördraget och innebär att personer och företag i ett EU-land kan starta upp och bedriva näringsverksamhet i ett annat land på samma villkor som det aktuella landets egna medborgare. (Riksdagen, 2003)

I nuläget är det nationell lagstiftning som styr vad som är ett bolag och hur detta bildas. Det kan vara ganska stora skillnader emellanåt på reglerna beroende på medlemsland och den som vill nyttja etableringsrätten måste anpassa sig till det aktuella landets nationella regler. För att underlätta den fria rörligheten på EU:s inre marknad har EU i anslutning till etableringsrätten antagit vissa minimiregler för företagandet. Målsättningen med minimidirektiven är att successivt åstadkomma harmoniserande regler inom EU för verksamhet i bolagsform. Kommissionens förslag inom bolagsrätten uppkallas efter den ordningsföljd de presenterats och hittills har nio bolagsdirektiv antagits, de som berör revisionen är det fjärde och sjunde. (Riksdagen, 2003)

3.2.2 Utdrag ur fjärde och sjunde bolagsdirektiven

Det fjärde bolagsdirektivet är tillsammans med det sjunde bolagsdirektivet vad vi kallar för redovisningsdirektiven. Det är ett led i strävan efter likartade regler om årsbokslut och förvaltningsberättelse, d.v.s. bolagets årsredovisning. I direktivet finns bl.a. krav på hur balans- och resultaträkning skall ställas upp och vilka regler som gäller för värdering av tillgångar. Detta direktiv har ändrats i tre omgångar, den senaste ändringen är från 2003 och gäller båda redovisningsdirektiven. Ändringen syftar till att komplettera direktivet om internationella redovisningsstandarder, IAS-standarder. I de fall medlemsländerna valt att inte tillämpa IAS-standarder för alla bolag ska de senast ändrade fjärde och sjunde versionen av bolagsdirektiven användas istället. (Riksdagen, 2003)

Det sjunde bolagsdirektivet tar upp regler för koncernredovisning, när den ska upprättas, hur den ska redovisas samt vad den ska innehålla. De ändrades nyligen för att bättre överensstämja med nuvarande redovisningspraxis. Redovisningsdirektiven ska endast användas i de fall IAS-standarder inte är tillämpliga. (Riksdagen, 2003)

3.3 Lagstadgad revision

Lagreglerna om revision är bitvis anpassade efter företags juridiska form och bestämmelserna finns i speciallagarna för aktiebolag, de viktigaste revisionslagarna finns i Aktiebolagslagen (ABL). Utöver ABL finns ett antal rekommendationer utarbetade av FAR som revisorerna måste följa. För aktiebolag gäller: revisorer utses av bolagets ägare vid bolagsstämman och ska primärt utföra granskningen för ägarnas räkning. Granskningen ska omfatta bolagets redovisning och styrelsens och VD: s förvaltning. Under granskningsarbetet ska revisorn fortlöpande rapportera avvikelser från vanliga normer till företagsledningen. Revisionen avslutas med revisionsberättelse och blir därmed tillgänglig för företagets intressenter genom att den bifogas med årsredovisningen. (Årsredovisning i Aktiebolag och koncerner, 2000)

Svensk lagstiftning på redovisningsområdet har karaktär av ramlagstiftning. I de gällande lagarna används angående redovisning och revision begreppen *God redovisningssed*, *God revisions* och *rättvisande bild*. God redovisningssed gäller som normer för bokföring och bokslut, och den innebär att företag följt BFL och uttalanden från expertorgan inom området samt redovisningspraxis vid bokföring. God revisions innebär framförallt att som revisor måste följa de normer som finns inom revisionen, främst i ABL 10:7. Dessa normer är reglerade och tolkade främst i FAR: s rekommendationer i revisionsfrågor. Den sist nämnda normen, rättvisande bild, innefattar att företaget ska ge en rättvisande bild av dess ställning och resultat. Skulle företaget avvika från dessa måste det underrätta om detta i noterna, dvs. avvikelser från "...allmänna råd eller rekommendationer från normgivande organ" (ÅRL 2 kap § 3). En ytterligare mycket viktig rekommendation är *god revisors*, den handlar om etik och de normer som finns för revisorns yrkesmässiga uppträdanden och som regleras och tolkas i bl.a. FAR:s regler för god revisions. (FAR, 2002)

Svensk redovisning bygger på Bokföringslagen och Årsredovisningslagen, Redovisningsrådets rekommendationer och Bokföringsnämndens allmänna råd och vägledning. Där dessa inte räcker till hänvisar man till IASB (International Accounting Standards Board), och skulle inte dessa heller vara tillräckliga får man gå vidare till FASB (Financial Accounting Standards Board) i USA. Redovisningsrådet, som främst vänder sig till noterade företag, kommer ut med allt fler och alltmer omfattande rekommendationer. De mest betydande instanserna beskriver vi kortfattat i punkterna 3.3.1 – 3.3.4. (Bankrättsföreningen, 2003)

3.3.1 Bokföringslagen (BFL)

Alla företag är bokföringsskyldiga enligt denna lagen (BFL 1:1) Den ger anvisningar om vilka krav de skall ställa på systemdokumentation i datoriserad bokföring, bl.a. hur en fullgod verifikation ska se ut (BFL 5:11) (FAR, 2002).

3.3.2 Årsredovisningslagen (ÅRL)

Denna lagen innehåller bestämmelser om upprättande och offentliggörande av årsredovisning, koncernredovisning samt delårsrapporter. Alla aktiebolag omfattas av denna lag, med några undantag, detta gör att de måste upprätta en årsredovisning vid sidan av årsbokslutet (ÅRL 2:1). Den årsredovisningen ska innehålla en balansräkning, en resultaträkning, noter och en förvaltningsberättelse. Tillsammans ska dessa ge en *rättvisande bild* av företagets ställning och resultat. Är dessutom företaget så stort att det kräver en auktoriserad revisor måste företaget även upprätta en s.k. finansieringsanalys. Redovisningen skall upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med *god redovisningssed* (ÅRL 2:2). Om det behövs för att en rättvisande bild skall ges, skall det lämnas tilläggsupplysningar. Om avvikelser görs från vad som följer av allmänna råd eller rekommendationer från normgivande organ, skall upplysning om detta och om skälen till avvikelserna lämnas i en not. (FAR, 2002)

3.3.3 Redovisningsrådet

Redovisningsrådet styrs av Föreningen för utvecklande av god redovisningssed och är en förening där revisorer, Stockholms fondbörs och ett antal branschorganisationer är medlemmar. De verkar genom att ge ut rekommendationer som först publicerats som utkast till rekommendationer och som sedan remissbehandlas. De kan inte likställas med lag, men vi har valt att ta upp den här, eftersom den får sin viktiga betydelse genom att de ofta anses uttrycka vad lagstiftaren kallar god redovisningssed. Redovisningsrådet har olika grunder för sina rekommendationer, men den viktigaste källan är de internationella rekommendationerna som utges av International Accounting Standards Committee (IASC), vilken är en internationell sammanslutning av revisionsorganisationer.

(Årsredovisning i Aktiebolag & Koncerner, 2000)

3.3.4 Bokföringsnämnden (BFN)

Bokföringsnämnden är en statlig myndighet som ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed i företags bokföring och offentlig redovisning. BFN:s tillämpningsnormer

syftar till att bidra till att redovisningen i icke-noterade företag förenklas jämfört med redovisningen i de noterade företagen samtidigt som redovisningsprinciperna i normalfallet upprätthålls. Företagen tillämpar samtidigt redovisningsprinciperna för transaktioner och händelser av likartat slag. Slutligen lämnar företagen sådana upplysningar som är av betydelse för dem som ska fatta beslut på underlag av företagens finansiella rapporter. (Bra Böckers Lexikon 2000, 1997) Denna nämnd vänder sig främst till icke-noterade företag, och försöker därmed anpassa sina rekommendationer till de mindre företagen. (Bankrättsföreningen, 2003)

3.4 Rekommendationer

Bokföringslagen, Årsredovisningslagen och de särskilda årsredovisningslagarna för de finansiella företagen är utformade som, tidigare sagts, ramlagar. Vid sidan av de nämnda lagreglerna om Årsredovisning, finns ett antal rekommendationer som BFN, FAR och Redovisningsrådet har utarbetat som vägledning. Rekommendationernas syfte är att beskriva vad som anses utgöra *godkänd redovisningssed* och att ge tolkningar åt vissa lagar. (FAR, 2002)

Eftersom lagarna enbart innehåller allmänna principer för rapportering och dokumentation av räkenskapsinformation så måste de kompletteras med normer som mera i detalj anger hur redovisningen ska ske. Dessa kompletterande normer inryms i redovisningslagstiftningens term *god redovisningssed*. *God redovisningssed* bestäms så långt det är möjligt genom en traditionell tolkning av föreskrifter i lag och andra författningar. (FAR, 2002)

Det är när en traditionell lagstiftning inte längre räcker till för att besvara en viss fråga som en utfyllande tolkning måste göras. Det behövs därför ett eller flera normgivande organ som kan identifiera de normer som bör användas när lagens regler inte längre är tillämpliga. De kvalificerade ”normgivande organen” på redovisningsområdet är idag Bokföringsnämnden (BFN) och Redovisningsrådet och för de börsnoterade bolagen även Finansinspektionen (FI). (FAR, 2002)

Redovisningsrådet är mest inriktat mot företag som är börsnoterade medan Bokföringsnämndens arbete mest inriktar sig på års- och koncernredovisningar i icke-noterade företag. BFN utgår dock från att Rådets rekommendationer även är tillämpliga för de icke-noterade bolagen med undantag för vissa lättnader beroende på företagets storlek. När

BFN prövar vad som bör gälla för de icke-noterade företagen tar nämnden hänsyn till bl. a. syftet med Redovisningsrådets rekommendationer, intressenternas behov redovisningsinformation och kostnaden för att ta fram informationen.(FAR, 2002)

3.4.1 FAR:s rekommendationer

FAR har utarbetat rekommendationer i ett antal redovisningsfrågor, dessa riktar sig först och främst till de personer som ska upprätta årsredovisning och revisorer. Syftet med dessa rekommendationer är dels att beskriva vad som skall anses utgöra god redovisningssed, och dels ge en tolkning av vissa bestämmelser i lagen. En av deras viktigaste rekommendationer är revisionsprocessen som kommer att beskrivas närmare senare i arbetet (se sid.21). FAR har även utfärdat rekommendationer för revisionsfrågor, syftet med dessa är att uttrycka vad god revisions sed är och i viss mån få till stånd en önskvärd utveckling. (FAR,2002)

3.4.2.1 Föreningen auktoriserade revisorer (FAR)

Det är en intresseorganisation för auktoriserade revisorer och har fram till att Redovisningsrådet bildades 1989 deltagit aktivt i normbildningen kring redovisning och revision. (Årsredovisning i Aktiebolag & Koncerner, 2000)

Deras huvudsakliga uppgift är att tillvarata revisorernas intressen, utveckla revisionen, hjälpa till med att tolka lagar och rekommendationer inom revision, nationellt och internationellt, samt påverka lagstiftningen på olika områden. (FAR, 2002)

3.5 Revisionspliktens fortsatta existens

När företagsledningen sammanställer en årsredovisning är de medvetna om att en rad intressenter kommer att fatta beslut ut efter den information som presenteras t. ex om ett företag behöver nya lån för ett investeringsprogram vore det lockande för företagsledningen att försköna de ekonomiska rapporterna. Om ett lokalt löneavtal löper ut och ska omförhandlas kan det istället vara mest attraktivt för företagsledningen att visa upp en mer dämpad resultatutveckling. Skönmålning eller nedsättning av resultatet skulle exempelvis kunna ske genom att ledningen överdrev eller underskattade riskerna för kundförluster och garantiåtagande. Om företagare skulle ge en missvisande ekonomisk information finns det risk för att övriga intressenter fattar felaktiga beslut och drabbas av förluster. Banker och leverantörer kanske drabbas av kreditförluster som skulle kunna ha undvikits med mer korrekt ekonomisk information. En förskönad årsredovisning kan locka ägare att köpa aktier till högre

priser än vad som egentligen skulle ha betalats om de ekonomiska rapporterna varit mer rättvisande. Lagstiftningen kring årsbokslut och årsredovisning har sin grund i att politikerna vill bidra företagets intressenter med ett skydd mot förvanskad och bristfällig ekonomisk information. Härmed följer en beskrivning på de mest vanligaste argumenten för och emot revisionsplikt. (Årsredovisning i Aktiebolag och koncerner, 2000)

3.5.1 Argument mot revisionsplikten

I Sverige föreligger krav på revisionsplikt i alla aktiebolag. I andra länder är revisionen ofta endast tvingande för noterade och större bolag och ibland krävs endast begränsad eller övergripande revision för övriga bolag. Kostnaden för revisionen för de mindre bolagen har ifrågasatts i flera år, säger Per-Olof Andersson (2002).

Under en 10 års period har en diskussion pågått angående revisionsplikten. Tanken togs upp, på SRF:s kongress i juni 1993, om att slopa revisionsplikten. SRF: ordförande ansåg att revisionen inte behövdes i ägarledda småföretag, på grund av att revisionen ofta är ett instrument som inte fungerar så bra för företagets intressenter. (Blom, Roy & Berg, Peter, 1994 se Andersson & Gustafsson, 1996, s 34)

Enligt Stefan Sundgren (2003) är de tre vanligaste huvudintressenterna i företagen oftast aktieägaren, långivare och skattemyndigheten. Han anser att den lagstadgade revisionen inte behövs för att skydda aktieägarna i småföretag eftersom det oftast är samma person som är ledningen och ägare. Ifall långivare anser att risken är lägre om bokslutet är reviderat av en godkänd revisor, kan det tas in i lånekontraktet att det krävs av företaget att det ska revideras av en godkänd revisor. Skattemyndigheten kan ses som en intressent men revisorerna skall inte vara skattegranskare och bör inte heller ta på sig den rollen. Skulle lagstadgade revisionsplikten för småföretag slopas kunde företag i vilka det klart inte finns behov av revision, reducera sina kostnader. Han menar istället för att skärpa kraven på när en godkänd revisor skall anlitas bör kraven lindras inom de ramar som EU:s fjärde direktiv ger.

3.5.2 Argument för revisionsplikten

Argument för att småföretagare inte behöver upprätthålla en redovisning gjord av en godkänd revisor är att det skulle vara mera effektivt om företagen själva bestämmer hurdan revision de behöver i respektive företag. Om revisionen är rätt utförd är den väl värd sitt pris. Revisionens

syfte är ju att skydda bolaget mot ekonomiska förluster till gagn för aktieägare, borgenärer, anställda och samhället. Förhoppningsvis kommer företagsledningarna i Sverige nu att återigen inse detta och inte pressa ned revisionsarvodena i sådan utsträckning att kvaliteten hotas säger Per-Olof Andersson, (2003).

3.6 Sammanfattning

I kapitel tre har vi tagit upp lite om hur och när revisionen växt fram. Vi har även nämnt vad som gäller nu när Sverige är med i EU. Tack vare etableringsrätten är det bl.a. lättare att etablera verksamhet i ett annat medlemsland och detta med samma villkor som landets egna medborgare. De bolagsdirektiven som gäller är fjärde och sjunde, vilka anger de krav på hur ett företags redovisning ska vara utformad. Svensk redovisning bygger på BFL, ÅRL, Redovisningsrådets rekommendationer och BFN:s allmänna råd och vägledning. Förutom lagarna har vi förklarat begreppen God redovisningssed, God revisionsned, Rättvisande bild och God revisorssed, vilka är framtagna för att komplettera lagarna. Eftersom företagsledningen sammanställer en årsredovisning vet de att en rad intressenter kommer att fatta mer eller mindre viktiga beslut utifrån dem. Med revisionsplikten har intressenterna en trygghet eftersom de vet att redovisningen är reviderad av en oberoende part, de kan alltså lita på att siffrorna är korrekta. De mest vanliga argumenten mot revisionsplikten är kostnaden och det andra är att den information de får ut av revisionen oftast enbart gynnar ägaren själv i dessa mindre företag. De mest använda argumenten för revisionsplikten är att den ska skydda bolaget mot ekonomiska förluster och vara till gagn för aktieägare, borgenärer, anställda och samhället. Men framförallt menar Per-Olof Andersson att företagen själva borde inse att kostnaden för revisionsplikten är väl värt sitt pris.

4. Revision i små företag

Kapitlet börjar med att ta upp revisionens betydelse i 4.1 och fortsätter sedan med avsnittet 4.1.1 som säger oss vad revisionen innebär och vad en revisor har att rätta sig efter. 4.2 tar upp revisionsprocessen i stort och avsnitten 4.2.1 - 4.2.4 berättar hur revisionsprocessen fungerar och dess innehåll. 4.3 tar upp intressentmodellen och vilka som ingår i den och vad de har för nytta av revisionens funktion. Sista avsnittet 4.4 nämner lite för oss om den debatt som finns idag angående revisionsplikten.

4.1 Revisionens betydelse

Revision innebär att ett företags redovisning och förvaltning granskas kritiskt. Med revision menas granskning av bokföring, redovisning och förvaltning i företagen. Det finns flera olika typer av revision som t.ex. extern och intern revision, siffer- och sakrevision. Den externa revisionen utförs av utomstående efter räkenskapsårets utgång och intern revision avser den löpande kontrollen av verksamheten. Sifferrevisionen avser kontrollen av räkenskaperna och sakrevisionen syftar till att pröva olika åtgärders lämplighet. Revisionen utförs av revisorer och efter en fullgjord granskning avges revisionsberättelse. (Bra Böckers Lexikon, 2000)

4.1.1 Vad innebär revisionen

Alla aktiebolag måste ha minst en revisor. Revisorn ska enligt god revisionsordning granska bolagets årsredovisning, räkenskaperna samt styrelsens och VD:s förvaltning. Revisorn skall även kontrollera att skatter och avgifter under året betalats i rätt tid och med rätt belopp. I småbolagen har aktieägare normalt rätt att gå igenom bolagets räkenskaper mm inför bolagsstämman. Revisorn arbetar inte främst som aktieägarnas granskare, utan att vara de andra intressenternas kontrollant. Det är trots allt intressenterna som har störst intresse av att få veta vad revisorn kommer fram till och det är ändå bolagen som får stå för kostnaderna. Det är främst kvaliteten på rapporterna som påverkar priset på revisionen. (Aktiebolag,2003)

Aktieägare, långivare, anställda och andra intressenter måste kunna lita på att revisorn är oberoende när han utför sina uppdrag. Några regler som revisorer måste följa för att inte vara partisk, är att han inte får vara styrelseledamot eller VD i bolaget, får inte hjälpa till med bolagets redovisning endast ge allmänna råd, får inte heller äga aktier i bolaget samt får inte

ha hand om bolagets pengar. För att revisorn skall kunna utföra sitt uppdrag så måste han ha full insyn i bolaget. Revisorn får inte föra vidare sådan information som kan skada företaget. Tystnadsplikten gäller enbart gentemot enskilda aktieägare och utomstående. Revisorn måste lämna alla uppgifter som bolagsstämman begär, om det inte är till väsentlig nackdel för företaget. Revisorn granskar att kraven uppfylls skadeståndsskyldighet om åtgärd eller försummelse ligger styrelseledamot eller VD till börda, samt vid brister i den interna kontrollen. Om revisorn upptäcker brott så är det hans ansvar att påtala detta för styrelsen eller själv avgå från uppdraget och anmäla brottet. Revisorn skall bedöma risken för oegentligheten eller oavsiktliga fel som kan väsentligt påverka resultat och ställning samt frågan om styrelsens och VD:s ansvarsfrihet.¹

4.2 Revisionsprocessen

Målet med revisionsprocessen är att revisorn i revisionsberättelsen skall redogöra för om årsredovisningen och om styrelsens och VD:s förvaltning av företaget. Revisionsprocessen börjar med att först planera arbetet genom en planeringsfas, som innefattar att samla in information om företagets verksamhet, organisation- och konkurrenssituation. Revisorn bestämmer vad som skall granskas och hur väl granskningen skall genomföras. Revisorn bestämmer även vilka granskningsmetoder och granskningsåtgärder som kräver minst resurser men som är mest effektiva för att nå så bra resultat som möjligt. Principerna om väsentlighet och risk i redovisningen skall vara med vid bedömningen av granskningsåtgärderna. Dessa uppgifter bör ingå i granskningsplanen som slutligen blir resultatet av granskningen som rapporteras i revisionsprocessen. (FAR, 2002)

4.2.1 Ansvarsområden

För att underlätta samspelet mellan företaget och revisorn så beskriver FAR:s rekommendationer om revisionsprocessen, vad som styrelsens och VD:s samt revisorns ansvarsområde. Detta finns reglerat i ABL. ”Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på en betryggande sätt.” (ABL, 8 kap § 3). VD:s uppgift är att sköta den löpande förvaltningen av företaget enligt styrelsens riktlinjer.

¹ Per Schwartzmann, 2003-10-16

En av revisorns viktiga uppgifter är att granskningen skall avgöra om företaget följer de regler och rekommendationer som finns för att skydda företagets intressenter. Enligt FAR:s revisionsprocess ingår det i revisorns ansvar att granska företagets årsredovisning och förvaltning. Granskningen och iakttagelser är viktiga för att revisorn skall kunna planera sitt arbete så att han skulle kunna upptäcka väsentliga fel eller förhållande som skulle kunna påverka hans utgångspunkt till årsredovisningen. Revisorn avgör även om styrelsen och VD bör beviljas ansvarsfrihet, detta ges i ett uttalande i revisionsberättelsen (ABL, 10 kap § 30). (FAR, 2002)

4.2.2 Väsentlighet och risk

Revisorn ska i sin granskning av företag inrikta sig på vad som är väsentligt och riskfyllt. Väsentliga fel kan uppstå genom bedrägerier och ofrivilligt, såsom fel i räkenskaperna, förfalskningar eller förvanskning av verifikationer osv. Revisionsrisk innebär risken att revisorn inger ett felaktigt uttalande i revisionsberättelse. Det finns tre olika typer av risk som påverkar revisionen:

- *Inneboende risk* – risken för att ett väsentligt fel uppstår i redovisningen.
- *Kontrollrisk* – risken att ett väsentligt fel inte upptäcks.
- *Upptäcktsrisk* – risken att revisionsåtgärderna inte avslöjar väsentliga fel, som kopplas direkt till granskningsåtgärderna.²

4.2.3 Granskning

Resultatet från planeringsfasen beskrivs i en granskningsplan, som innefattar revisionens omfattning, dess risker samt vilken granskningsmetod som används.

Revisorns granskning ska enligt lag ”... vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver”. (ABL, 10 kap § 3). Revisorn utgår ifrån granskningsplanen och upprättar därmed ett arbetsprogram, som beskriver hur tillvägagångssättet blir. (FAR,2002)

4.2.3.1 Internkontrollgranskning

Företagets interna kontroll innehåller olika rutiner för att säkerställa att redovisningen blir riktig och fullständig samt att företagets resurser fördelas enligt styrelsen och VD:s avsikter. Internkontrollssystem minskar ofta risken för att medvetna eller omedvetna fel som annars kan orsaka förluster för företaget. Revisorn måste granska den interna kontrollen först för att

kunna bilda sig en uppfattning om det kan vara godtagbart att förlita sig på internkontrollen samt att använda den på rätt sätt.

Den interna kontrollen kan uppfattas som en merkostnad och kan orsaka ytterligare kostnader om revisorn upptäcker fel i redovisningen. Därför är det extra viktigt att redovisningen upprättas och granskas på ett noggrant och relevant sätt. Sambandet mellan den externa och interna kontrollen blir oerhört viktig och detta innebär att om inte den interna kontrollen fungerar bra, så blir det mer arbete för företagen.

En bra intern kontroll innebär att upptäcka både avsiktliga och oavsiktliga fel i redovisningen, som kan förorsaka förlust för företaget. (FAR, 2002)

4.2.3.2 Substansgranskning

Substansgranskning innebär att revisorn granskar innehållet i resultat- och balansposter i den löpande redovisningen och i bokslutet. Det finns både detaljgranskning och analytisk substansgranskning. Detaljgranskning innebär att revisorn fokuserar på vissa händelser i redovisningen och granskar dem grundligt. analytisk substansgranskning innebär att revisorn analyserar, jämför och försöker förutsäga finansiella och operationella data.

Substansgranskningen används oftare än den analytiska och det kan bero på att revisorn inte anser att den interna kontrollen fungerar riktigt bra och kontrollrisken är hög. (FAR, 2002)

4.2.4 Rapportering

Revisionsprocessen slutgiltiga mål att revisorn skall uttala sig om företaget genom den så kallad revisionsberättelsen. Revisorn lämnar även rapporter under granskningens gång, främst till ekonomiavdelningen. Styrelseledamöterna har det yttersta ansvaret för företaget och det är viktigt att uppmärksamma fel och brister i redovisningen, detta för att kunna rätta till dem så snart som möjligt. FAR:s revisionsprocess beskriver revisionsberättelsen som revisorn viktigaste rapport och beskriver även hur den skall utformas. Två frågor som revisorn bör kontrollera noga, är om företaget sköter sin redovisning enligt god redovisningssed och om det påträffats några väsentliga fel i redovisningen. I revisionsberättelsen har revisorn möjlighet att rekommendera och avstyrka att resultaträkningen och balansräkningen är riktigt fastställd och att den är upprättad på ett relevant sätt. Revisorn bör även kontrollera att vinsten i företaget disponeras enligt vad ledningen angivit och att VD:n och styrelsen har beviljats ansvarsfrihet utav bolagsstämman.(FAR, 2002)

² Per Schwartzmann, 2003-10-16

4.3 Revisorns oberoende

Enligt Urban Engerstedt och Anders Strömquist (2003) är den lagstadgade revisionens funktion att ge förtroende åt den ekonomiska information som ett företag lämnar t ex i sin officiella årsredovisning. För att säkerställa att denna information är tillförlitlig ställs det krav på att revisionen skall utföras av en kompetent revisor som intar en opartisk och självständig roll d.v.s. oberoende ställning i förhållande till det reviderade företaget. Revisionen syftar till att skydda företagets intressenter, aktieägare, borgenärer, leverantörer, kreditgivare, samhället och de anställda.

Den 1 januari 2002 trädde en ny revisorslag i kraft som behandlar frågor om revisorns opartiskhet och självständighet. I § 21, så föreskrivs att en revisor för varje uppdrag i revisionsverksamheten skall pröva om det finns omständigheter som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet eller självständighet den s.k. Analysmodellen.

Ibland uppstår det situationer där hotet mot revisorns oberoende är så allvarligt, eller allmänt upplevs som så allvarlig bland revisionens intressenter, att någon annan motåtgärd inte räcker till för att bevara tilltron till revisionen än att revisorn avböjer eller avsäger sig uppdraget. (Balans, 2003)

4.3.1 Revisorernas jävsregel

Revisorernas förening är kritisk till jävsregeln, men regeringen vill skärpa bestämmelserna för revisionsjäv i Aktiebolagslagen (ABL). Detta motsätter sig FAR till med motiveringen att det enbart kommer att slå mot småföretagen genom att innebära högre kostnader och väsentligt sämre kvalitet på redovisningen. Regeringen vill med detta begränsa revisionsbyråernas möjligheter att biträda sina klienter med redovisningstjänster i kombinerade revisions- och redovisningsuppdrag. Förslaget innebär i stort att anpassa de mindre företagen till regler som redan gäller för de börsnoterade företagen.

Björn Marklund (2003) generalsekreterare för FAR, menar att små företag har väldigt liten egen kompetens på redovisningsområdet och behöver ofta hjälp med bokslut och årsredovisning. Men att begära konsult hjälp från någon annan än sin revisionsbyrå skulle bli för dyrt. Han säger också att det enligt FAR inte finns något som stöder att det skulle finnas kvalitetsbrister i revisionen till följd av att revisionsbyråerna tillhandahåller både

redovisnings- och revisionstjänster. Om kombiuppdragen skulle försvinna kan det innebära stora problem, som det är idag tillför de s.k. kombiuppdragen en bättre kvalitet på revisionen.

FAR säger istället att de bör stryka alla jävsregler i ABL. Eftersom det enbart är godkända och auktoriserade revisorer som kan vara revisorer i ett aktiebolag och de lyder under revisionslagen där det redan finns heltäckande och europeiska gemensamma oberoende regler.

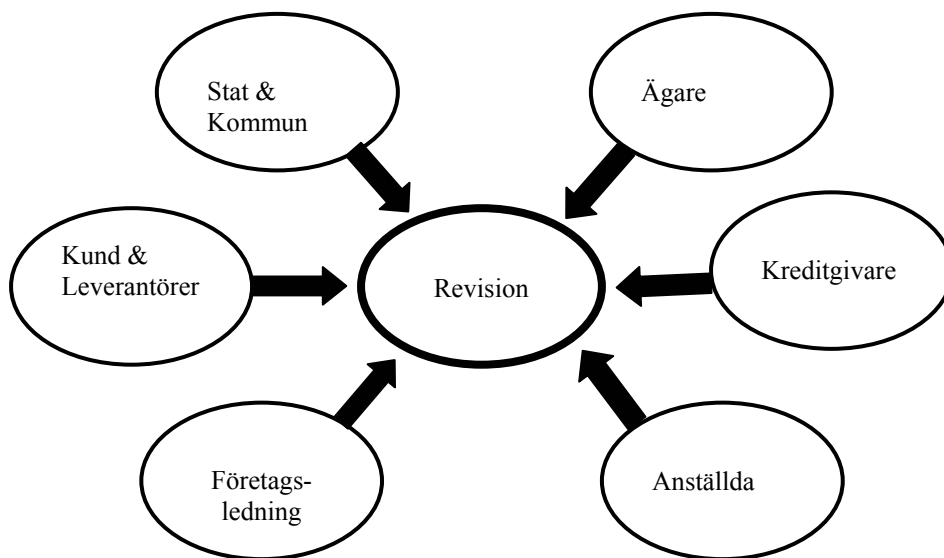
Skulle regeringen införa denna förändring ändå menar Marklund att det är bättre att slopa revisionsplikten helt och hållet och istället göra det möjligt för revisorerna att lämna det kvalitetshöjande biträdet.

4.4 Intressentmodellen

Intressentmodellen används oftast till att beskriva och analysera en organisation. Den introducerades i mitten av 1960-talet i Sverige. Modellen har sitt ursprung i bl. a. Chester I Barnards teori, den s.k. jämviktsläran. Denna teori grundar sig bl.a. på att om en organisation skall bevara jämvikten och för att uppnå resultat krävs att det bildas en bidrags- eller belöningsbalans, vilket oftast sker via utbytesrelationer mellan organisationens intressegrupper. (Integrerad organisationslära, 2000)

4.4.1 Revisionens intressenter

Inom FAR används i revisionssammanhang en förändrad version av den klassiska intressentmodellen för att förtydliga olika gruppers synsätt på revisionens funktion. Revisionen placeras här i modellens centrum och användarna av informationen som intressenter till detta.

Figur 1 – Intressentmodellen förändrad för revisionens huvudsyfte.

4.4.1.1 Figur 1; Intressentmodellen

Revisionens intressenter består alltså av ägare, kreditgivare, anställda, företagsledning, kunder, leverantörer samt stat och kommun. Alla dessa har någon nytta av revisionen på ett eller annat sätt.

Aktieägare är personer som har satsat riskkapital i företagets verksamhet och av den orsaken är intresserade av informationen som underlag för sitt beslutfattande. I mindre företag har oftast ägaren själv kontroll över verksamheten och informationen mellan ägare och företagsledare. I större företag har ägaren ofta inte en likadan kontroll och insikt om informationen. De får hålla tillgodo med den information som kommer från årsredovisningen eller vad ledningen väljer att redogöra för.

Kreditgivare dvs. banker och andra finansiärer, använder informationen som underlag för sina kreditbedömningar. För att bedöma ett företags förmåga att betala räntor och amorteringar behövs ofta ett trovärdigt analysunderlag. Att informationen som ett företag redogör för är riktig, är en säkerhet för kreditgivarna. Detta blir viktigare om ett företag granskas av en oberoende redovisningskunnig person.

Företagsledning som utgörs av styrelse samt VD, vars uppgift är att ansvara för redovisningen och förvaltningen i företaget. Det kan vara stor fördel att få upplysning och

synpunkter från en revisor. En revisor är en mycket viktig samtalspartner i ekonomiska frågor, speciellt i mindre företag.

Anställda är mer personligt beroende av företaget än andra. De anställda har rättighet att få en fullständig och riktig information, då de är beroende av företaget som arbetsgivare. Relevant information är nödvändigt för att de anställda ska få inflytande och medbestämmande i företaget som leder till att engagemanget förstärks.

Kunder använder information till att bedöma ett företags förmåga att uppfylla sina förpliktelser och mål. Kunderna vill ha företag som de kan lita på och få rätt information från. Det underlättar även om de får en korrekt redovisning vid bedömningar av affärsrisker.

Leverantörer är liksom kunder behov av information för bedömning av affärsrisker. Leverantörer är noga med att kontrollera redovisningen, för att lättare kunna bedöma om leverans ska ske och hur stora krediter som kan ges.

Stat och kommun utnyttjar informationen som beslutsunderlag i olika situationer. Revisionen innebär bl. a garantera en riktig grund för beskattning. Staten reglerar företagen genom att driva in olika former av inkomster åt samhället, t ex moms, sociala avgifter och preliminär skatt för de anställda. Informationen från företagen är viktig på grund av att offentliga utgifter såsom bidrag och subventioner grundas på denna information.

Företagen innefattar flera olika intressenter med olika synsätt och förväntningar på revisionen. Alla intressenters önskemål kräver att revisor lyckas balansera dessa mål samt framhåller nyttan och värdet med revisionen. För att detta skall kunna bibehållas krävs att revisorn intar en oberoende ställning gentemot samtliga intressenter. (Integrerad organisationslära, 2000)

4.5 Aktuell debatt angående revisionsplikten

Aktuell debatt angående revisionsplikten betydelse för småföretagare har förts i Sverige under nästan en 10-års period. I samband med öppnandet av SRF:s kongress i juni 1993 uppmärksammades denna debatt och tanken togs upp att slopa revisionsplikten för småföretag. SRF: ordförare ansåg att revisionen inte behövdes i ägarledda småföretag, på grund av att revisionen oftast är ett instrument som inte fungerar så bra för företagets intressenter. Debatten handlar även om vilken roll revisionen egentligen spelar för vissa

intressenter. SRF ansåg även att revisionen är ett dubbelarbete som medför en onödig kostnad för småbolag.

Debatten fortsatte med ytterligare ett förslag, att göra revisionsplikten frivillig för småföretagen och låta skattemyndigheten ta över denna granskning. Kostnaden för revisionen i mindre aktiebolag ligger från 30 000 kronor per år. Detta ansåg en del vara en mycket stor kostnad för att först betala en redovisningsbyrå för bokföringen och sedan en revisor för granskning och till sist få allt granskat en gång till av skattemyndigheterna. (Holmström, 1994 se Andersson & Gustafsson, 1996, s 35)

4.6 Sammanfattning

I kapitel 4 har vi behandlat revisionsplikten betydelse och vad revisionen innebär. Därefter behandlar vi revisionsprocessen och målet med den är att revisorn ska enligt god revisionsred granska bolagets årsredovisning, räkenskaperna samt styrelsens och VD:s förvaltning. Revisorn kontrollerar att skatter och avgifter under året betalats i rätt tid och med rätt belopp. Revisionsprocessen innefattar en planeringsfas, kontrollering utifrån väsentlighet och risk som kan uppstå vid revisionen samt granskning och rapporteringsfaser. Revisionen syftar till att skydda företagets intressenter, aktieägare, borgenärer, leverantörer, kreditgivare, samhället och de anställda. Alla intressenters önskemål kräver att revisor lyckas balansera dessa mål samt framhåller nyttan och värdet med revisionen. För att detta skall kunna bibehållas krävs att revisorn intar en oberoende ställning gentemot samtliga intressenter. Under åren har det framkommit både för- och motargument till att inte behålla revisionsplikten. Behovet av revision i privata och publika företag skiljer sig något på grund av att det finns olika behov att tillvarata aktieägarnas intresse. Andra åsikter som har framkommit är att behålla revisionsplikten i småföretagen, för att säkerställa redovisningskompetensen i bolagen och för att jämna ut obalansen mellan starka och svaga intressenter samt att det ger trovärdighet åt de företag som behöver det bäst. Revision behövs alltså för bolagens egen skull, och för företagets skull så är det väldigt värdefullt att ha en kvalificerad kraft som revisor är, inte minst även för andra intressenters skull, speciellt banker.

5. Empiri

Kapitel fem handlar om vad respondenterna har svarat på intervjufrågorna om revisionen. 5.1 säger oss hur de har definierat ordet revision och hur de ser på innebörden på revisionsplikten och vad de tror skulle hända om revisionsplikten försvinner för dessa s.k. 10/24-bolagen. Om det skulle underlätta eller innebära fler problem. Det diskuteras även om hur deras kontakt ser ut med deras kunder utifrån revisionens synpunkt. Nästa avsnitt är 5.2 och det tar upp hur de ser på rollen som revisor, vilken innebörd den får i första hand. Dels så nämns det lite kort om det kan finnas några lämpliga alternativ till revision och vilka dessa i så fall skulle vara. 5.3 säger oss vad revisionen tillför till de små aktiebolagen och vilken nytta den får. Sista avsnitten 5.4 tar upp förtroendefrågan kring revisionen och företaget, vad görs t.ex. för att återskapa ett sargat förtroende.

5.1 Revision

I samband med den empiriska undersökningen har det framkommit många olika definitioner på ordet revision, men de tillfrågade parterna var alla överens om att det innebär att granska färdigt material i efterhand och möjligen ge råd och konstruktiva förslag till förbättringar. Granskningsåtgärden innebär att kontrollera den materiella delen, som innebär att stämma av siffrorna att de är korrekta, kontrollera intäkts- och kostnadsposterna och titta på genomförda periodiseringar samt kontrollera resultatet. Den formella delen betyder att företagen ska följa den gällande lagstiftningen vid upprättande av bokslut. Detta utförs av en person som ofta har god sifferkänsla och som är godkänd och/eller auktoriserad revisor, den bör även ha god kännedom och god förvaltningskontroll om företaget.

Bankerna har kontinuerlig kontakt med kunden och med revisorn, speciellt om företaget tänker göra stora investeringar. Beroende på de investeringar som företaget planerar att genomföra, kommer resultatet av dem även att påverka intressenterna. Det finns flera nivåer för uppföljning, den lägsta gränsen går vid 1 miljon, under den gränsen är det endast vanlig granskning på tjänstemannanivå som gäller. Banken för ofta dialog med kunden eftersom siffrorna blir väldigt fort inaktuella, och på grund av det är det viktigt med uppföljning. Budgeten bör kontrolleras och granskas, uppstår avvikelser, måste orsaken till detta utredas. Kontinuerlig kontakt måste finnas, som tidigare sagts, som hela tiden bibehålls under den pågående revisionsprocessen med kunden. De större kända revisionsbyråerna har bättre

granskning och de har alltid kontakt med företaget om det händer något nytt i företaget, t.ex. om det börjar gå dåligt, eller vid fusion. Det är alltid en person i företaget som har mest kontakt med kunden. Denna person skall kontrollera avstämningen under räkenskapsåret med bokslutet samt svara på vanliga löpande frågor.

Skattemyndigheterna har kontakt med småföretagen på många olika sätt, exempelvis genom att företaget lämnar in en skattedeklaration eller att skattemyndigheterna granskar företagets egna deklaration som också skall lämnas in. Kontakten är oerhört viktig för skattemyndigheternas skull och speciellt viktigt är det att företagen själv tar initiativ till en bra kontakt. Skattemyndigheterna har en stor kundkrets, omkring 100-150 000 små aktiebolag i 10/24-storleken, då gäller det att ha kontinuerlig kontakt.

Enligt revisionsbyråerna så finns revisionsplikten på både gott och ont. Om revisionsplikten skulle slopas, kan detta leda till att den tekniska sammanställningen av kundernas egna sammanställning av sin årsredovisning skulle bli mer komplicerat att utfärda, exempelvis om kunden kommer till Ernst & Young med ett färdigt bokslut som även är riktigt, så gör E & Y en teknisk sammanställning och i samband med det utför revision. Revisionsbyråerna skulle inte längre kunna erbjuda samma tjänster åt kunderna eftersom ett färdigt bokslut bör kontrolleras ytterligare en gång. Följden av att slopa revisionsplikten blir det mer viktigt att istället satsa mer på kvalitet samt att även kunna kvalitetssäkra informationen med hjälp av revisionen. Resultat av revisionsplikten borttagande skulle troligtvis bli att kostnaden minimeras för företagen.

Det finns idag en och samma aktiebolagslag för alla aktiebolag och reglerna som finns för revisionsplikten inriktar sig till fel målgrupp, de är tänkta till de större aktiebolagen. Det är bättre att få bort revisionsplikten och istället stifta nya lagar eller rekommendationer som är mer anpassad till småföretagen. Revisorn skulle kunna bli mer friare i sin rådgivning om revisionsplikten försvann. Småföretagen är mycket beroende av rådgivning och den naturliga kontakten mellan sig själv och revisorn. De anser att det är bättre att få en frivillig revision, som innebär att företag slipper revisionsplikten men får en bättre granskning genom att revisionen skulle bli mer behovsanpassad. Det skulle innebära att företagen slipper den dubbelkostnad de har idag. Banken rekommenderar alltid nystartade företag att ta kontakt med en revisor för att kolla budgeten, kalkyler m.m. i bolaget.

Enligt banksektorn så varierar kontakten med småföretag och det beror på företagen också. det vanligaste scenariet är att banken träffar sina kunder kontinuerligt 2 ggr/år för att diskutera situationen i bolaget, med speciellt tanke på lån och investeringar. Kunden brukar ofta vilja ha med sig sin egen revisor till banken vid viktigare händelser inom företaget, t.ex. vid större likviditets/lånefinansiering av en investering. Bankernas mål är alltid att måna till goda relationer.

5.2 Rollen som revisor

Revisorn kan vara både granskare och rådgivare i en och samma funktion, men en del tillfrågade parter i vår empiriska undersökning anser att revisorn är mest granskare och andra tycker rådgivarfunktionen är mest kännetecknade för revisorn. Enligt skattemyndigheterna anses rollen som revisor vara mest granskare, på grund av att revisorn inte bör vara rådgivare för att det påverkar oberoendet. Revisorn skall hjälpa företaget, helst med allting och därför blir revisorsrollen ofta svår hanterlig. Revisorn får inte vara partisk, alltså han får inte hjälpa till med den löpande verksamheten eller bokföringen. Revisorn får inte heller företräda i en process i en domstol, därför att risken då finns att han då blir jävig. I en skatterevision förhandlas det ofta med en företrädare till företaget samt revisorn som hjälper till med revisionen.

Det är viktigt att inte bara vara granskare utan även rådgivare på samma gång, anser E & Y. En rådgivare bör både kunna granska årsredovisningen och ge råd åt företagen samt att vara en bra samtalspartner både mot intressenterna och mot företaget. Företaget bör ta initiativ tillsammans med revisorn. Mer rådgivning anses vara bra för företagen och innebär en eventuell förbättring, men samtidigt har de inte den möjligheten att betala för några extra timmar rådgivning.

Förutsättningen att revisorn har rollen som den rådgivande parten tillsammans med företaget och redovisningsfirman anser Bo Larsson vara det mest riktiga. Drömscenariet enligt han är att kund, revisor, revisionsfirma och banken kunde ha årlig genomgång om t.ex. vad som hänt under året och vad som är på gång inför framtiden. Idag träffas revisorer, bank och redovisningsfirma när det är försent – när problemen redan är framme. Banksektorn rekommenderar kunden att ha en genomgång av bokslutet med sin revisor. Revisorerna har många gånger inte så bra inblick i företaget och de vet oftast inte så mycket om företaget eller

dess verksamhet. Revisorerna bör sätta sig mer in i bolaget, för att samtidigt kunna göra en bättre granskning.

5.3 Vad tillför revisionen i små aktiebolag? Vilken nytta?

Revisionen i småföretag tillför nytta och vid ett rätt användande kan den hjälpa till vid olika situationer, exempelvis när det börjar gå dåligt, då kan revisorn hjälpa till att försöka vända företaget igen. Nyttan är nog i första hand till kunden, men också för banken. Banken hoppas att det är så att företagen själv har mest nytta av revisionen. En av undersökningsparterna tror dock att skattemyndigheterna har störst nytta av revisionen. Företagaren bör använda revisorn som ett bollplank, där det diskuteras olika alternativ och sedan väljer ut de bästa. Banken har inte den yttersta kompetensen som en revisor har och skall ha, det är inte bankens område att kunna heller. Det finns andra saker som är viktiga i sammanhanget, som t.ex. kreditprövning som måste göras i samband med lån. Kreditprövning är till för att bevisa att kunden har betalningsförmåga. Uppföljning om detta löper kontinuerligt.

Skattemyndigheterna menar att det är bra att en utomstående part kontrollerar och granskar företagets årsredovisningar, för att revisionen som utförs för de småföretagen anses bidra till att kvalitet ökar och det inger en tillit till revisorn.

Skattemyndigheten själva anser att styrelsen och ägarna har mest nytta av revisionen. Den tillför en viss garanti för att både VD, att han sköter sina uppdrag och för skattemyndigheterna, hur verksamheten sköts, detta genom att ta del av årsredovisningen. Revisorn skall skicka en kopia till skattemyndigheten om en oren revisionsberättelse skulle förekomma, detta för att undersöka företaget utifrån ett skatteperspektiv, om det har fuskats med skatten exempelvis. Revisorn är därmed i en utsatt position till kundens nackdel, och detta influerar på oberoendet. Staten har en mycket viktig roll gentemot samhället under vissa omständigheter.

Med utgångspunkt i ägarperspektivet, så tillför revisionen ett internt mervärde och det innebär att det kan bli mer lönsamt för företaget. Revisionen är även till för att lösa vissa skattefrågor och den kan också vara till hjälp för företaget att styra och kontrollera verksamheten bättre. Verksamheten kontrolleras genom revisionen och på detta sätt kan revisorerna lättare avslöja risker och problem, genom att kvalitetssäkra informationen så blir revisionen till nytta också utifrån det externa perspektivet.

5.4 Revision skapar förtroende för företaget.

Revisionen anses skapa förtroende för företagen och om tilltron skadas används analysmodellen för att återskapa förtroendet igen. Revisionen är en slags kvalitetsstämpel, om företag har ett riktigt bokslut. Därför är det mycket viktigt att årsbokslutet är rätt och riktigt. Eftersom som ett bokslut sällan stämmer med verkligheten, så uppgraderar sig revisorerna under året med delårsbokslut samt att de använder sig av de månadsrapporter som upprättas också. Vid granskningen så tittar de ofta på omsättningen och om det finns ett bra likviditetsflöde. Om kunden har framförhållning i sina investeringsbeslut, så vill banken gärna veta det i förtid om de tänker göra en stor och dyr investering, t.ex. redan i maj om de skall investera dyrt i september. Dock är det mycket vanligt att kunden inte har framförhållning vid investeringsbeslut, eftersom det ofta är så i småföretag att ett bra pris och tillfälle dyker upp när som helst.

5.5 Argument för revisionsplikt

- Kan innebära eventuell besparing, tack vare att företaget får in sina uppgifter i tid, t.ex. att momsens betalas in på rätt datum vilket annars kan leda till höga böter.
- Då det ofta i småföretagen är att företagsledaren och ägaren är samma person, finns det ofta inte tid för den att sköta både företaget och dess ekonomi samt att hålla ordning på eventuella anställda, lagar, regler och de viktiga datum som finns. Därför har de god hjälp av att behålla revisionen, där revisorn sköter allt sånt. Ägaren kan här koncentrera sig på jobbet och veta att företagets redovisning sköts lagenligt.
- Bra i samband med skatterevision, företaget kan lättvindigt få reda på vad som är rätt och fel genom att rådfråga revisorn.
- Eftersom företaget förhoppningsvis har bra kontakt med sin revisor är det lätt att få tag i bra och rätt information om nya gällande lagar, vad de får och inte får göra eller hur de bör göra i vissa situationer.
- Bra för företagen att kunna nyttja kvalitetskontroller, som rådgivningen mellan revisor och företaget.

- Vetskapen om att det är granskat av någon som begriper sig på det, revisorn. Idag godkänner banken inga bokslut som ej är godkänt av revisor. Om samarbetet mellan företag, bank och revisor fungerar fullt ut är det ett ovärderligt samarbete.
- Klar fördel med revisionsplikten är att revisorerna kan hjälpa till att tolka BR:s & RR:s siffror. Med hjälp av de s.k. nyckeltalen kan de lätt räkna ut hur det går för företaget i vissa avseenden. Ett exempel är soliditeten som mäter ett företags betalningsförmåga på lång sikt. Soliditeten dividerar det egna kapitalet med totala tillgångar och resultatet ska ligga någonstans mellan 50 % i ett litet företag. Skulle det egna kapitalet urholkas allt för mycket måste företaget göra något. Är revisorerna vaksamma hinner kanske företaget ändra utgångsläget och hinner se problemen i tid samt förhindra att framtida bekymmer uppkommer.
- Revisionsplikten inger en trygghet för intressenterna, eftersom de känner att de kan lita på bokföringen eftersom revisorn är oberoende och inte skulle tjäna på att mixtra med siffrorna.
- Revisorn kan även användas som ett bollplank för företaget och dess intressenter ifall företaget planerar en stor investering, så kan företaget rådfråga och diskutera med revisorn för att den absoluta bästa lösningen ska tas fram, för både företaget och dess intressenter.

5.6 Argument emot revisionsplikt

- Det kan lätt bli fel om revisorn skulle sakna rätt kompetens, det kan leda till katastrofala följder för företaget och dess ägare. Möjligen att det skulle införas högre kompetenskrav än de som finns idag.
- Kostnad för företaget, men det anses inte att detta är ett starkt argument, eftersom komplementet till revisionen säkerligen också skulle kosta en del och därmed skulle det inte bli någon vinning för företaget.
- Att det ibland uppstår fel i företaget innebär oftast ingen skandal, men många av de felen kanske hade undvikits om en revisor reviderat företaget. Men om revisionsplikten inte fanns skulle det finnas något annat komplement i stället där

företagen kan få hjälp och vägledning när de behöver det, vilket skulle ge en mera behovsanpassad redovisning.

- Om revisionsplikten tas bort kan det innebära en förbättring på det vis att revisorerna enbart skulle sälja sina tjänster och arbeta med dem som verkligen vill ha hjälp. Blir det ett tvång av något ses det nästan alltid som negativt. Ur ren yrkessynpunkt skulle det bli roligare och bättre att arbeta med de som verkligen vill.
- Bättre att förbjuda revisionsplikten än att ta bort kombinationsreglerna anser E & Y.
- Negativt är att det oftast tar tid. Revisorerna är hårt uppbundna idag och därför kan det ta lång tid för ett företag att få gjort sitt bokslut.
- Kunden kan få mer råd och förtänksamhet eftersom det skulle ta bort mycket av oberoendet, kanske kunna använda sig av en konsulttjänst istället. De kan tipsa om bra information till kunderna.

5.7 EU:s påverkan

Här fanns delade meningar, en del trodde att EU kommer att påverka mer och mer, både på gott och ont, medan andra inte trodde att det skulle innebära några större förändringar praktiskt sett. Någon typ av påverkan från EU kan bli en mer harmonisering för publika och privata företag. Idag finns ingen speciell EU-modell utan många olika regler från olika länder, så eventuellt kommer andra former att uppstå som är framtagna för att alla ska gå under lika lagar och regler. Sverige kommer påverkas i den grad som regeringen beslutar att följa EU beslut, än så länge är det ju upp till varje medlemsland att bestämma hur de ska ha det angående revisionsplikten. Enligt skattemyndigheten så kommer utvecklingen i övriga Europa att påverka Sverige i stor omfattning och regleringen för revision bör betraktas som likvärdiga regler för alla.

5.7.1 Anser ni att en förändring är på gång angående revisionsplikten i Sverige?

Majoriteten trodde inte att det skulle bli så stora förändringar inom den närmaste tiden, eftersom det förmodligen skulle vara samma personer och samma typ av jobb.

Revisionsberättelsen skulle möjligtvis ersättas av en annan form av signering istället, men den

tror de skulle vara lik den som finns idag. I praktiken tror de det kommer att fungera på samma sätt som nu eller snarlikt.

Tommy Andersson, riksexpert i revisionsfrågor på RSV, menar att det har länge pågått en internationell debatt och Sverige är bland de enstaka länder som har kvar revisionsplikten för småföretag. Följden av en förändring kommer förmodligen att bli att Sverige följer de EU-regler som revisionsplikten regleras av i de andra länderna. Ytterligare konsekvenser av en förändring är att skattemyndigheterna bör se över sina granskningsrutiner och fundera på andra sätt att granska och kontrollera företagets redovisning.

Någon menade att det tids nog skulle bli samma konsekvenser för Sverige som för de övriga länderna inom EU, detta för att förenkla tolkningen av redovisningen för alla parter med tanke på etableringsrätten. Om redovisningsplikten förändras så kommer det att innebära större osäkerhet tror de. Följden kan bli negativa konsekvenser utifrån creditsituationen, eftersom det kan bli svårare att låna pengar för företag och det medför även att det blir svårare att finansiera projekt för företag som i sin tur leder till att utvecklingen går långsammare.

5.8 Revisionspliktens existens

Revisionsplikten tyckte alla skulle vara kvar. Definitivt så länge inget bättre alternativ kan presenteras än det som finns i dag. Någon form av revision kommer nog att krävas i alla fall, verifieringen kommer kanske att bli mer behovsanpassad och mer individuellt anpassad och begränsad. Mer fokusering kring speciella uppdrag och kostnaden blir med det mer anpassad för behovsuppdrag. Ska revisionsplikten vara kvar kunde den gärna inrikta sig mer på de kombinerade uppdragen såsom både redovisnings och revisionsuppdrag.

Revisionsplikten är väl så viktig för små som stora företag och det trycks på att små företag har idag relativt tät kontakt med revisorerna och de behöver ha det.

5.8.1 Tänkbara konsekvenser vid en slopad revisionsplikt

Banken skulle kräva lika information som den som finns tillgänglig idag, den skulle behöva ligga på samma nivå som den gör nu. Kreditgivningen skulle vara på samma prövning som idag eftersom det krävs att banken går igenom den proceduren för att titta på att det finns betalningsförmåga i företaget. Önskemål från banksektorn är att detta bibehålls, med tanke på att företag som har sköter egen bokföring kan försöka dribbla lite som de vill med siffrorna.

Det leder till misstänksamhet och osäkerhet. Idag kräver banken att årsbokslutet är reviderat av auktoriserad eller godkänd revisor. Det måste finnas årsredovisning, förvaltningsberättelse m.m. Nyckeltal används också flitigt som ett finansiellt hjälpverktyg. Banken har, förutom de vanliga, egna nyckeltal som de går efter. Där de väger in bankmässiga variabler med en betygsskala mellan 1-5.

Bankerna kommer att agera. Verifieringen blir mer behovsanpassad, den blir även mer individuell utifrån varje enskilt företag, alltså fokus på det viktiga. Det innebär att det skulle kunna bli mer råd och anvisningar till kunden. De kan förmedla information och tips från samma bransch.

Effekten av att slopa revisionsplikten utifrån banksektorns perspektiv, skulle förmodligen bli ett merarbete för dem. Banken skulle få ta över mycket av det som revisorerna gör idag. Kostnaden skulle nog i så fall bli densamma för företaget. I dagsläget när det framgår att någon yrkesman har tittat på redovisningen upplevs det mer säkert. Siffrorna måste vara och skall vara trovärdiga. Om revisionsplikten tas bort kan det bli granskning på ett annat sätt.

Effekten av att slopa revisionsplikten är att osäkerhetsfaktorn ökar, speciellt om revisionen inte ersätts med någonting annat, men ett alternativ kan vara att redovisningskonsulter upprättar redovisningen, men då krävs att de skall ha samma roll som revisorn har idag. Samtidigt anses revisionen utgöra en ekonomisk fråga, företagen är inte villiga att lägga ut mycket pengar på att få revisionen reviderat, kanske inte av en redovisningskonsult som möjligen vill ha dubbelt så mycket betalt som en revisor vill idag.

5.8.2 Tänkbara alternativ till revisionen

Andra alternativ till revisionen är en statlig kontroll, en s.k. skattekontroll, skatteredovisning, men den anses inte vara någon bra lösning utifrån förtroendesynpunkt: Svårt att komma ifrån oberoendet hur de än gör. Revisionen kommer med all säkerhet att efterfrågas, eftersom någon form av kvalitetssäkring vill företag ändå ha med anseende på revisionen.

Andra alternativ till revisionen är att säkerställa information och att detta skulle bli mer på konsultbasis. Företag får anlita konsulter som granskar, men det kan också innebära att det blir dyrare för företagen. Revisorn arbetar oftast med historia, revisorn har då lättare att upptäcka problem med redovisningen, men detta kan vara till nackdel för företagen.

Konsulterna skulle kunna stötta företaget bättre i förändringsprocessen med tanke på att de kan yttra sig om mer, de har inte oberoendet och jävet att ta hänsyn till. Men samtidigt kan detta bli till ett orosmoment för företagen, då det kan vara svårt med tilliten och förtroendet till konsulterna om de inte har några riktlinjer att gå efter.

5.9 Sammanfattning

Detta kapitel handlar om uppsatsens empiri, där först och främst diskuteras åsikterna som framkommit under undersökningens gång. Här tas upp bland annat definitionen på revision, vem som anses sig ha mest nytta av revisionen, om revisionen inger förtroende, vilka argument som kan ligga för att ha kvar revisionsplikten och vilka som talar emot samt hur Sverige kommer att påverkas av en eventuell förändring gällande revisionsplikten.

6. Analys

Detta kapitel börjar med avsnitt 6.1 som tar upp inställning till revisionsplikten. 6.2 handlar om revisionspliktens vara eller inte vara. 6.2.1 lägger fram argument för revisionsplikten och 6.2.2 argument emot revisionsplikten. I avsnitt 6.3 diskuteras möjliga alternativ till revisionsplikten. 6.4 nämner reflektioner och kritik på den egna studien. 6.5 innehåller andra alternativa tillvägagångssätt. Slutligen tar vi upp 6.5.1 som innehåller förslag till fortsatta studier och 6.6 är där vi presenterar vår slutsats

6.1 Inställning till revisionsplikten

Revisionsplikten upplevs till mestadels positiv, men den kategorin som ser något direkt negativt med den är revisorerna. De menar inte att den är fel, men i dagsläget är regelverket inte rätt utformat. Regelverket är mest anpassat och utformat för de större aktiebolagen. Det som de övriga intressenterna uppger som negativt är kostnaden, men de tror samtidigt att det inte spelar någon roll om revisionsplikten slopas eller inte, kostnaden kommer troligen bli den samma. Ett lika bra alternativ till revisionen finns inte ännu och därmed kommer kostnaden ändå att uppstå.

6.2 Revisionspliktens vara eller inte vara

Revisionspliktens existens har ifrågasatts och en diskussion är aktuell om revisionsplikten skall slopas eller vara kvar. Åsikterna som framkommit menar många att om revisionen skulle bli frivillig skulle det innebära en mer behovsanpassad revision. Att slopa revisionsplikten anser några att det skulle kunna minska kostnaderna för företagen och skulle kunna leda till ökade vinster för företagen och därmed även ökade intäkter för staten.

Bland den informationen som vi har sökt, så definieras revisorerna, som antingen granskare eller rådgivare eller en mix av dessa två roller. Vi håller med det senare alternativet, att revisorerna kan vara både granskare och rådgivare. Resultatet av de intervjuerna vi genomfört var att de hoppas på att det är företagen själva som har mest nytta av revisionen i slutändan och därför är värt sitt pris. Felet som många småföretag gör är att de inte tar tillvara på den informationen de får från revisorn för det priset de betalar. De ser det mer som en kostnad istället för vägledning och hjälp. Företagen skulle kunna använda sig mer av revisionsbolagen

än vad de gör idag med tanke på rådgivningen, men detta har en baksida vad gäller oberoendet och jävet från revisorernas sida. Revisionen skall utföras av en opartisk och självständig part till det reviderade bolaget.

Med etableringsrättens hjälp är det nu mycket lättare att starta företagsverksamhet inom EU, därför kan det vara lämpligt att införa mer gemensamma regler. Idag finns inga speciella EU-regler utan det är upp till varje medlemsland att besluta om revisionsplikten. Med tanke på detta kan det vara mer passande att Sverige följer de övriga länderna och gör en förändring av revisionsplikten. Konsekvensen av detta är att åstadkomma mer gemensamma regler och för att underlätta den fria rörligheten på marknaden samt ger en mer harmonisering av EU:s regler beträffande revisionsplikten för småföretag.

6.2.1 Argument för revisionsplikten

Sammanfattningsvis har vi kommit fram till att det som är till fördel för att behålla revisionsplikten är att kunskapen och kompetensen bibehålls i företagets redovisning, vilket ger tillit för intressenterna speciellt banksektorn. Ur deras synpunkt räknas revisionen som en kvalitetsstämpel som säger att årsbokslutet är rätt och riktigt. Eftersom banken inte har revision som sitt område eller inte har den yttersta kompetensen för själva revisionsarbetet menar de att revisionsplikten bör vara kvar eftersom det är revisorerna som besitter den kvalitén.

Revisionsplikten har ytterligare en fördel och det är att revisionen är till för att hjälpa företagen att styra och kontrollera verksamheten bättre. Revisorn är oerhört viktig part till företaget, som kan se till så att företaget sköter sin redovisning och förvaltning väl. Revisorn granskar även att vinsten i företaget disponeras riktig enligt vad ledningen har angivit och att styrelsen har beviljats ansvarsfrihet av bolagsstämman. Revisorn bör även kontrollera att skatter och avgifter under året betalats in i rätt tid och med rätt belopp. Detta är speciellt viktigt för de små företag som bedriver verksamhet, ett exempel är från ett åkeri där det finns fyra anställda där ägaren är med och kör truck själv. Han har varken tid eller lust att sköta bokföringen, han anser sig inte heller ha den rätta kompetensen för det. Med revisionsplikten vet han att han kan anlita en revisor som hjälper honom med revisionen, men inte bara det utan han kan även få råd och hjälp under året med att komma ihåg viktiga datum som momsdeklarationen, får företaget inte in den i tid blir det höga böter för företaget.

Att företagen upprättar årsredovisning och bokslut är även viktigt för dess intressenter, då de grundar sina beslut på den informationen. Skulle den informationen vara missvisande och av väsentlig grad kan detta innebära att fel beslut fattas och ger problem för intressenterna. Detsamma gäller en förskönad årsredovisning där företaget mixtrat med siffrorna. Det kan också resultera i att intressenterna satsar i företaget och får betala mer än det verkliga värdet om de ekonomiska rapporterna varit mer rättvisande. Lagstiftningen med revisionsplikten är därför till för att ge intressenterna ett skydd mot förvanskad och bristfällig ekonomisk information.

6.2.2 Argument emot revisionsplikten

Från undersökningen och det materialet som vi har analyserat så har det inte framkommit några direkta nackdelar mot revisionsplikten utan det är som vi nämnt tidigare i första hand kostnaden för revisionsarbetet. Revisorerna tycker själva att revisionsplikten skulle kunna slopas och istället använda sig utav en mera behovsanpassad revision. Det mest effektiva skulle vara att företagen själva eller i samråd med gällande part bestämmer hurdan revision som behövs för just det företaget. Att istället ta fram lämpliga lagar och rekommendationer för småbolagen, de som finns idag menar de är framtagna för de större bolagen.

Den lagstadgade revisionen behövs inte för att skydda aktieägarna i småföretag eftersom ägarna och ledningen oftast är samma person, anser några. Ifall långivarna anser att risken är lägre om en godkänd revisor reviderat bokslutet kan de ta in villkor i lånekontraktet som kräver att företagets bokslut skall revideras av en godkänd revisor.

Om revisionsplikten förändras så kommer det att innebära större osäkerhet och följderna kan bli negativa konsekvenser med tanke på kreditsituation. Det kan bli svårare att låna pengar och finansiera projekt för företagen om inte banken kan få garantier genom en kreditprövning av redovisningen. Kan inte företaget visa upp ett bra resultat, där de kan visa att de har betalningsförmåga som är styrkt av en oberoende part, kan det bli mycket svårt för banken att bevilja lån.

6.3 Möjliga alternativ till revisionsplikten

Några direkta alternativ till revisionsplikten tycker vi inte har framkommit i undersökningen. Det alternativet som har diskuterats är att revisionen tas över av Riksskatteverket, vilket

skulle betyda en statlig kontroll. Men de respondenterna som vi har varit i kontakt med anser inte detta vara något lämpligt alternativ, eftersom det skulle medföra att staten i så fall skulle sitta på två stolar. Det skulle vara svårt för dem att vara oberoende och komma med bra lämpliga råd ur företagets synvinkel.

Ett andra bättre alternativ kan vara att anlita konsulter för företaget. Detta skulle nog inte leda till att kostnaderna blir lägre, tvärtom kan det till och med bli en större kostnad för företaget. Det som är positivt mot hur det fungerar i dagsläget är att konsulterna skulle kunna ge andra typer av råd mot vad revisorerna kan göra idag med tanke på oberoendet.

Ytterligare fördel med revisionen är om den används rätt och företaget tar tillvara på den hjälpen, så kan de med revisorns hjälp hindra att olika dåliga situationer uppkommer. Revisorerna har möjlighet att hjälpa bolagen att tolka siffrorna rätt och då har företaget möjlighet att i tid undvika att problem uppstår.

6.4 Reflektioner och kritik på den egna studien

Nu i slutskedet av uppsatsen är det lätt att vara efterklok. Självkritiken på denna studie kan vara att vi skulle ha gardrats oss med flera respondenter för det skulle underlätta för undersökningen och på grund av att vi märkte flera bortfall och att det kan vara svårt för vissa respondenter att hinna svara i tid.

Ytterligare kritik är att vi började med teoribiten för att sätta oss in i ämnet, då tog vi från början med mer teori än nödvändigt i arbetet, vilket tog tid från det övriga arbetet. Annat att tänka på till nästa gång är att vi inte är så vana med att genomföra intervjuer och skulle därför ha behövt tränat lite extra på detta. Angående vår intervjufrågeställning hade den kunnat ha varit utformad på ett annat sätt, vi upptäckte under intervjutillfälle att flera av frågorna gav liknande svar.

Dels kunde vi ha gjort en större avgränsning, då vi bara har tittat på intressenterna i Västra Götalands län, istället kunde vi ha sett på Sverige i helhet. Om detta hade påverkat slutsatsen har vi ingen möjlighet att kontrollera nu.

6.5 Andra tillvägagångssätt

Om rapporten skulle göras om idag så hade vi försökt att använda oss av bandspelare vid intervjuerna. Ett annat sätt att gå tillväga för att få en mer omfattande undersökning skulle ha varit att även gjort en enkätundersökning men här trodde vi att det inte skulle fungera på grund av tidsbristen.

6.5.1 Förslag till fortsatta studier

- Andra förslag till fortsatta studier är att se mer enbart på företagen synpunkt på revisionsplikten.
- Ytterligare förslag är att jämföra Sverige med ett EU-land, i vilket inte revisionsplikten tillämpas.

6.6 Slutsats

Huvudsyftet med uppsatsen är att fokusera på vissa intressenters inställning till revisionsplikten betydelse och konsekvenser. Kontentan är att alla de tillfrågade respondenterna vill ha kvar revisionsplikten för småföretag, detta så länge inget bättre alternativ presenteras. Bästa alternativet att ersätta revisionsplikten med anser vi vara konsulttjänster med liknande kompetens som revisorer besitter idag.

Försvinner revisionsplikten, menar vi att revisionen skulle tappa både kvalitet och trovärdighet utifrån den informationen vi tolkat genom arbetets gång om inte oberoende- och jävsreglerna bibehålls. Av den orsaken att vi anser att de argumenten som ligger bakom för en revisionsplikt är mer trovärdiga än de som representerar motargumenten. Att företagen skulle tjäna på att slippa revisionsplikten är inte helt övertygande då det måste finnas ett likvärdigt system som förmodligen även det skulle innebära en kostnad.

Annat argument anser vi vara att redovisningen är viktig för de flesta intressenterna. Detta visar vi genom att säga att företagsledningen har nytta av redovisningen då de använder revisorn som en viktig samtalspartner i ekonomiska frågor. Det kan även vara aktuellt för leverantörerna eftersom de vill veta att kunden har betalningsmöjligheter t.ex. vid kredithantering. Framförallt anser vi att revisionen är viktig ur staten och kommunens synpunkt eftersom de reglerar olika inkomster till staten från företagen som moms, sociala

avgifter och preliminär skatt för de anställda. Staten har även en viktig roll gentemot samhället, detta är viktigt tycker vi då bidrag och subventioner baseras utifrån dessa uppgifter. Slutsatsen bli alltså att revisionen behövas för företagets egen skull, men samtidigt är den viktig för vissa intressenter.

Hittills har småföretaget inte egentligen haft någonting att göra med de redovisningsskandaler som varit och för att det ska fortsätta att vara så är det bra att ha kvar revisionsplikten som ska garantera pålitlig redovisning menar vi. Fel kan ju alltid inträffa men vi anser att risken minimeras.

Källförteckning

Böcker:

- Backman, Jarl (1998) *Rapporter och uppsatser*, Lund; studentlitteratur
- Bruzelius & Skärvad (2000) *Integrerad organisationslära*, Lund; Studentlitteratur
- Eriksson, Lars Torsten & Weidersheim-Paul, Finn (1999), *Att utreda, forska & rapportera*, Malmö; Liber Ekonomi
- FAR; Samlingsvolym (2002) Stockholm; FAR FÖRLAG
- Lundén, Björn (2003) *Aktiebolag; skatt, ekonomi och juridik*, Näsviken; Lundén information 11:e upplagan
- Lönnqvist, Rune (2002) *Årsredovisning i Aktiebolag & Koncerner*, studentlitteratur

Tidigare forskning och uppsatser:

- Andersson & Gustafsson, (1996) *Revisionspliktens vara eller icke vara i små Aktiebolag*,
- Blom, Roy & Berg, Peter, (1994) *Revisionen kommer ändå försent*, Dagens Industri, 20 april, sid 5,
- Holmström, Nancy (1994) *Slopad revision ger småbolagen 5 miljarder kr*, Dagens Industri, 6 april, sid 4,
- Markland, Björn (1994) *Det finns starka skäl att behålla revisionsplikten i alla aktiebolag*, Redovisningskonsulten nr 1, sid 12-13

Elektroniska tidskrifter och artiklar:

- (Andersson Per-Olof, 2002) Dagens Industri, Kan vi få ett svenskt Enron, 2002-09-17
- (Balans, 2003) Balans 10/2003, 2003-11-08
- (Bankrättsföreningen, 2003) www.bankrattsforeningen.org.se/Debatt2/debatt57.html, 2003-11-17
- (Parsell,2003) <http://www.Parsell.se/revision.htm>, 2003-11-15
- (Regeringen,2003) http://www.utrikes.regeringen.se/fragor/eu/reg_euarbetet/sv_eumedlemskkapet, 2003-11-16
- (Riksdagen,2003) www2.riksdagen.se/internet\Eusvar.nsf, 2003-11-05
- (SRFKonsult,2003) Björn Markland - http://www.srfkonsult.se/arkivet/rk/art_0200.html, 2003-12-11
- (Sundgren Stefan, 2003) www.shh.fi/admin/pressm/sund.htm, 2003-11-15

Intervjuer:

Per Schartzmann, Revisor på Ernst & Young i Uddevalla, 2003-12-01

Tommy Andersson, Riksexpert på RSV i Örebro, 2003-12-10

Bo Larsson, Handelsbanken i Åmål, 2003-11-24

Carl-Olof Johansson, Företagschef, Föreningssparbanken i Vänersborg, 2003-11-27

Respondent X, Föreningssparbanken, 2003-11-27

Bilaga - Intervjuguide

- 1)
 - a) Namn?
 - b) Befattning?
 - c) Företag/Offentlig organisation?

- 2)
 - a) Hur definierar ni ordet revision med egna ord?
 - b) Hur ser er kontakt/relation ut med små aktiebolag (10/24-bolag)?
 - c) Har ni en kontinuerlig kontakt med företaget eller endast i samband med nya ärenden?

- 3)
 - a) Hur ser ni på rollen som revisor i ett företag? (granskare, rådgivare..)
 - b) Har ni kontakt med revisorn vid bedömning av företag?

- 4)
 - a) Vad anser ni att revisionen i små aktiebolag tillför? Vilken nytta?
 - b) Skapar revisionen förtroende för företaget?
 - c) Till vem anser ni att revisionen riktar sig?
 - d) Vem har störst nytta av revisionen?

- 5)
 - a) Vilka är argumenten för- och emot en fortsatt revisionsplikt för små företag anser ni?
 - b) Anser ni att revisionsplikten skall vara kvar för 10/24-bolagen?

- 6)
 - a) På vilket sätt tror ni utvecklingen i övriga EU-länder kommer att påverka Sverige?
 - b) Vilka konsekvenser kommer den eventuella förändring av revisionsplikten att få för Sverige?

- 7) Vilka tänkbara konsekvenser kan uppstå vid en slopad revisionsplikt ur ert perspektiv?

- 8) Finns det några andra alternativ än revisionen för att säkerställa information? Vad?